

Konstanty Wojciechowski

""Nowa Heloiza" jako jedno ze źródeł "Pana Podstolego"", Bolesław Kielski, Kraków 1913 : [recenzja]

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 12/1/4, 355

1913

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Kielski Bolesław. „Nowa Heloiza“ jako jedno ze źródeł „Pana Podstolego“. Notatka. Kraków. Drukarnia W. L. Anczyca i Spółki, 1913, 8°, str. 19.

Bardzo interesująca praca. Wynika z niej ponad wszelką wątpliwość, że do znanych źródeł Pana Podstolego, w szczególności Coverleya (Chrzanowski), dołączyć trzeba jeszcze jedno i bodaj czy nie najważniejsze: Russa Nową Heloizę. Wykazuje to autor szczegółowo, rozpatrując ideologię i kompozycję utworu. Różnice określa także trafnie (radyzm i oportunizm, uczuciowe doktrynerstwo i trzeźwość, program indywidualny i społeczny, tendencja demokratyczna i szlachecka, pragnienie wiary i religijność). Rozprawa jest bardzo cennym przyczynkiem do wpływu Russa na Polskę. Romans nasz stał długo pod jego znakiem. W stuleciu 18-tem przejmując prawie bez zmian poglądy francuskiego autora na zagadnienia gospodarczo-ekonomiczne, zwalcza hasło „praw serca“, a nawołuje do poddania tych praw pod władzę rozumu, w wieku 19-tym zarzuca zupełnie dziedzinę społeczną, a walczy o supremację uczucia. Wiek 18-ty („Pan Podstoli“, „Pani Podczaszyna“) pojął część dydaktyczną romansu, która jest jakby cofaniem się ze stanowiska zajętego przez Russa w części pierwszej, wiek 19 nad dydaktyką przeszedł do porządku zupełnie, a nawiązał „do tego ognia, co istność całą przenią“. I w stuleciu 18-tem i 19 zwalcza się Russa przy pomocy — Russa. Badania dalsze są konieczne, że zaś jednostce trudno objąć całość, za tem potrzebniejsze trzeba uznać prace, choćby drobne rozmiarami, ale prawdziwie użyteczne, jak Kielskiego, rozświetlające oddziaływanie autora Emila na naszą umysłowość.

Lwów.

Konstanty Wojciechowski.

Smolarski Mieczysław: Poezja powstania listopadowego. (Odbitka z Przewodnika naukowo-literackiego). Kraków, G. Gebethner i Sp., 1911, 8-vo, str. 111.

— Poeta „wiersza do legionów“ Cypryan Godebski. (Odbitka z Przeglądu polskiego). Kraków, nakł. autora, 1910, 8-vo, str. 47.

— Poezja legionów. Czasy, pieśń i jej dzieje. Nakładem Akademii Umiejętności. W Krakowie, 1912, 8-vo, str. 191.

Pana Mieczysława Smolarskiego poznaliśmy w ostatnich latach jako poetę pracującego z powodzeniem na imię wśród drużyny naszych najmłodszych, wnoszącego do ich pieśni nutę własną, a bardzo sympatyczną; ale oprócz tomu poezji oraz rozrzuconych po czasopismach wierszy i nowel, poszczycić może on się także szeregiem wydanych w przeciągu kilku lat prac krytycznych. I tak po szkicu o Godebskim pojawiła się *Poezja powstania listopadowego*, w rok później zaś *Poezja legionów*, za którą idą ogłaszane obecnie w czasopismach prace o Mickie-